

го капітала, акціонерные общества, основные и производные функции уставного капитала акционерного общества.

Summary

Kostova N. I. The functions of the authorized capital of the Company. – Article.

The article deals with the functions of the authorized capital of the Company under the laws of Ukraine. A classification of the functions of the authorized capital and the legal requirements for the company's authorized capital.

Key words: share capital, features the authorized capital, the minimum authorized capital stock companies, and major derivatives of the share capital of the company.

УДК 347.788.5

О. О. Кулініч

ОКРЕМІ ПИТАННЯ СУДОВОЇ ПРАКТИКИ ЩОДО ПРАВОМІРНОСТІ ПУБЛІЧНОГО ПОШИРЕННЯ ФОТОГРАФІЧНИХ ТВОРІВ ІЗ ЗОБРАЖЕННЯМ «ПУБЛІЧНИХ» ФІЗИЧНИХ ОСІБ

Постановка проблеми. «Публічні» фізичні особи – відомі особи у політиці, спорті, шоу-бізнесі та інших сферах суспільного життя, вони завжди представляють підвищений інтерес для суспільства не лише у сфері їх професійної діяльності, але й щодо обставин їх приватного життя. Засоби масової інформації містять численні публікації, що стосуються «зіркових» осіб. При цьому в більшості випадків для більш яскравого сюжету інформація супроводжується відповідними фотографічними знімками, які фіксують певні моменти з життя таких осіб. Не завжди таке фотографування й публічне поширення фотографічних творів відбувається правомірно, проте, на жаль, у гонитві за сенсаційними повідомленнями більшість журналістів і фотокореспондентів навіть не замислюються про правові засади регламентації права на недоторканність особистого життя публічних осіб (в тому числі й права на власне зображення). Викладене свідчить про актуальність дослідження умов фотографування й публічного поширення фотографічних творів із зображенням «публічних» фізичних осіб та порівняння цього режиму з пересічними фізичними особами.

Аналіз останніх досліджень і публікацій, в яких започатковано розв'язання даної проблеми. Більшість досліджень правовідносин, пов'язаних зі створенням та публічним поширенням фотографічних творів, досліджувалася в аспекті визнання авторських прав, захисту особистих немайнових прав фізичної особи, яка зображена на фотографічних творах, окремих питань щодо визначення фотографічного твору як об'єкта авторського права та умов надання йому правової охорони. Серед таких слід відзначити праці І. Абдуліної, Г. Дорожко, Ж. Зварич, В. Колосова, О. Луткової, С. Мазуренко, Л. Максимової, В. Мельникова, О. Моргунової, К. Омельчука, П. Погуляева, Т. Романченко, С. Сліпченко, О. Семенової, Л. Тимофійенко, О. Штефан. Проте більшість цивілістів оминають своєю увагою питання щодо здійснення публічними фізичними особами захисту права на власне зображення.

Метою даного дослідження є визначення категорій «публічних» осіб, розмежування випадків поширення фотографічних творів із зображенням «публічних»

фізичних осіб у суспільних інтересах та визначення окремих випадків поширення зі втручанням у приватне життя на підставі аналізу матеріалів судової практики відповідної категорії справ в Україні.

Виклад основного матеріалу. Статтями 307, 308 ЦК України визначається загальний порядок фотографування та публічного поширення фотографічних творів із зображеннями фізичних осіб. Як правило, фізична особа може бути знята на фото-, кіно-, теле- чи відеоплівку лише за її згодою. Згода особи на знімання її на фото-, кіно-, теле- чи відеоплівку допускається, якщо зйомки проводяться відкрито на вулиці, на зборах, конференціях, мітингах та інших заходах публічного характеру. Відповідно до змісту ст. 308 ЦК України поширення фотографічних творів відбувається за згодою фізичної особи за винятком випадків, коли особа позувала за плату або таке поширення відбувається в суспільних інтересах. Зокрема, з метою захисту суспільних інтересів та висвітлення діяльності публічних осіб можливе використання їх фотографічних творів без відповідної згоди. Водночас слід дотримуватися цієї межі з метою дотримання їх права на особисте життя. Під час вирішення спорів про неправомірність дій із публічного поширення фотографічних творів із зображенням знаменитих відомих осіб слід визначити, які саме інтереси переслідуються журналістами під час публічного поширення фотографій. У випадку, якщо мова йде про суспільні інтереси, право на захист від неправомірного поширення зображення виключається, в іншому ж випадку, коли мова йде про приватні інтереси особи, можливе здійснення захисту порушеного особистого немайнового права внаслідок поширення фотографічного твору без згоди зображеної особи.

Однією з важливих умов під час розгляду питання про презумпцію згоди на використання фотографічного твору із зображенням особи, зробленим у публічному місці або під час заходів публічного характеру, є те, що зображення фізичної особи не повинне бути основним об'єктом використання [1]. Під час використання фотографічного твору його необхідно супроводжувати коментарями, що стосуються даного заходу, даного публічного місця, тобто повинен існувати безпосередній змістовний зв'язок між фотографією та тим коментарем, який її супроводжує. У випадку, якщо фотографічний твір використовується під час викладення іншої інформації, не пов'язаної з публічним заходом або місцем, де було здійснене фотографування, такими діями можуть бути порушені права й інтереси третіх осіб, а таке використання фотографічного твору із зображенням публічної особи може бути кваліфіковане як неправомірне вторгнення у приватне життя.

Розглядаючи спори про можливість публічного показу, відтворення й розповсюдження фотографій «публічних» осіб, слід зазначити, що в більшості випадків їх розгляд має певні особливості, зокрема, дії щодо публічного поширення фотографічних творів можуть супроводжуватися поширенням інформації, що є недостовірною, образливою, має на меті втручання в особисте життя або принижує честь, гідність, ділову репутацію. Відповідно до п. 21 Постанови Пленуму Верховного Суду України суди повинні враховувати положення Декларації про свободу політичних дебатів у засобах масової інформації, схваленої 12.02.2004 року на 872-му засіданні Комітету Міністрів Ради Європи, а також рекомендації, що мі-

стяться в Резолюції 1165 (1998) Парламентської Асамблеї Ради Європи про право на недоторканність приватного життя.

Зокрема, в названій Резолюції зазначається, що публічними фігурами є особи, які обіймають державні посади та (або) користуються державними ресурсами, а також усі ті, хто відіграє певну роль у суспільному житті (у галузі політики, економіки, мистецтва, соціальній сфері, спорті чи в будь-якій іншій галузі).

У ст. 3, 4, 6 Декларації вказується, що оскільки політичні діячі та посадові особи, які обіймають публічні посади або здійснюють публічну владу на місцевому, регіональному, національному чи міжнародному рівнях, вирішили апелювати до довіри громадськості й погодилися «виставити» себе на публічне політичне обговорювання, то вони підлягають ретельному громадському контролю та потенційно можуть зазнати гострої й сильної громадської критики в засобах масової інформації щодо того, як вони виконували або виконують свої функції. При цьому зазначені діячі й особи не повинні мати більшого захисту своєї репутації та інших прав порівняно з іншими особами. У зв'язку із цим межа допустимої критики щодо політичного діяча чи іншої публічної особи є значно ширшою, ніж окремої пересічної особи. Публічні особи неминуче відкриваються для прискіпливого висвітлення їх слів і вчинків та повинні це усвідомлювати [2].

Прикладом є така справа. У серпні 2007 року Васильківський міський голова звернувся до суду з позовом про захист честі, гідності та ділової репутації шляхом визнання неправомірним поширення недостовірних відомостей та відшкодування моральної (немайнової) шкоди у розмірі 300 тис. грн, вимоги якого обґрунтовував тим, що без його дозволу було розміщено постери з його зображенням та словесними супроводами: «Среди воров должно быть все по-честному» та «Геть з посади міського голови». Як було встановлено під час розгляду справи, 15 серпня 2007 року відбулась конференція ГО «Європейське суспільство», на якій було вирішено інформувати громадян м. Васильків про стан справ у місті. Васильківський міський голова вимовив речення «Среди воров должно быть все по-честному» під час виступу на нараді з керівниками підприємств м. Васильків. При цьому він повинен був розуміти, що воно може бути об'єктом прискіпливого висвітлення преси, громадськості. Посилання на те, що наведений вище вислів у контексті повного виступу має інший зміст, не має жодного юридичного значення, адже це висловлювання в будь-якому змісті є неприпустимим для публічної особи незалежно від контексту її виступу. З огляду на викладене, розміщення відповідачами постерів із зображенням позивача та висвітлення висловленого ним на нараді реченням відповідає ч. 1 п. 10 Конвенції із прав людини й основних свобод. Підстави для визнання його неправомірним відсутні.

За своїм змістом речення «Геть з посади міського голови» є судженням, яке в поєднанні з наведеним вище висловлюванням міського голови містить негативну оцінку його діяльності на посаді васильківського міського голови, закликає громадськість до ініціювання питання про його звільнення. Права позивача як фізичної особи на честь, гідність та ділову репутацію воно не порушує. Підстави для стягнення з відповідачів на користь міського голови моральної шкоди відсутні. Надалі було відхилено апеляційні та касаційні скарги [3; 4].

В іншій справі аналогічно, враховуючи постать публічної особи та використання фотографічного твору з її зображенням у засобах масової інформації з метою висловлення позиції щодо її діяльності, в задоволенні позову було відмовлено. Звернемось до розгляду даної справи про спростування недостовірної інформації і про стягнення моральної шкоди. Позивач просив суд визнати недостовірною інформацію, опубліковану щодо нього у двох номерах газети «Крымский Телеграфъ» у статтях «Энергетики выходят на свободу» та «Включите свет – темно дышать», такою, що не відповідає дійсності та викладеною в образливий для нього спосіб. На його думку, в цих статтях міститься посилання на телефонну розмову співробітника редакції газети з позивачем, що є порушенням його інших немайнових прав, а саме таємниці телефонних розмов. Крім цього, порушено право на розміщення фотографії з його зображенням у засобах масової інформації з підписом, що містить, на його думку, негативний підтекст.

Відповідачі вважають, що в цих статтях викладені думки авторів матеріалів та редакції щодо конфліктної ситуації, яка склалася між працівниками ВАТ «Крименерго» та споживачами. Наголошують, що зважаючи на посаду, яку займає позивач у ВАТ «Крименерго» (він здійснює владні функції, які впливають на суспільне життя та на життя окремих громадян – споживачів електричної енергії), його дії можуть бути предметом уваги преси, що, на думку відповідачів, є звичайною практикою. Вислови, про які йдеться в позові, є лише узагальнюючим відображенням поглядів авторів на ситуацію, що створилася, та їх оціночними судженнями, а спосіб викладення притаманний творчим працівникам із використанням таких висловів, що сформульовані за допомогою гіпербол, алегорій, сатири. Таким чином, у задоволенні позовних вимог відмовлено повністю [5]. Отже, в даних випадках, враховуючи статус позивачів та посади, які вони займають, цілком обґрунтовано їм було відмовлено в задоволенні позовів.

Враховуючи матеріали наступної судової справи, слід взяти до уваги, що публікація фотографічних творів із зображенням публічних осіб під час виконання ними їх службових обов'язків також не може бути розцінена як втручання у приватне життя. 07.01.2006 року позивач звернувся до суду з позовом про захист честі, гідності, ділової репутації та відшкодування моральної шкоди у розмірі 10 тис. грн, в обґрунтування якого вказав, що 16 грудня 2005 року він знаходився в Н. центральній районній лікарні за службовим відрядженням. На порозі адміністративного корпусу лікарні до нього звернулася журналіст Обласного об'єднання «[...] кабельне телебачення» із проханням дати інтерв'ю, а також провести зйомку його особисто на відеокамеру, в чому позивачем було відмовлено. Приблизно через 40 хвилин до кімнати, де працював позивач зі своїми співробітниками, зайшов оператор обласного об'єднання з відеокамерою та почав їх знімати, не питаючи їхньої згоди. На прохання позивача не знімати його, як фізичну особу, він не реагував. Крім того, без згоди позивача оператор провів відеозйомку його у приймальні головного лікаря Н. центральної районної лікарні.

Враховуючи, що ст. 307 Цивільного кодексу України регулює лише відношення, які стосуються приватного життя, і не регулює відношення, які пов'язані з виконанням посадових обов'язків, трудової діяльності, знаходження в публічних

місцях та в інших сферах життя, а представлені позивачем докази (зокрема, посвідчення про відрядження) вказують на той факт, що він виконував свої посадові обов'язки, то в даному випадку немає обставин приватного життя. Обласне об'єднання не порушувало ні одного із зазначених видів особистих немайнових прав, викладених у ст. 270 ЦК України та ст. 307 ЦК України. На підставі викладеного судом відмовлено позивачеві в задоволенні позовних вимог [6].

Опублікування в засобах масової інформації фотознімків осіб (які знаходяться на публічній службі), зроблених не під час виконання ними посадових обов'язків, із супроводженням їх певними коментарями, що стосується професійної діяльності цих осіб, також не може бути розцінене як порушення прав особи. Прикладом є справа за позовом особи, що звернулася до суду з позовними вимогами до друкованого засобу масової інформації – газети «В.» про захист честі, гідності, ділової репутації та стягнення грошової компенсації за нанесення моральної шкоди. Посилався позивач у заяві на те, що в номері 17 (225) газети «В.» від 25.04–02.05.2008 року було надруковано статтю під назвою «Кому належить генеральське крісло?». Крім тексту, стаття містила дві фотографії – позивача та іншої особи. Текст зазначеної статті, на думку позивача, містить твердження, які не відповідають дійсності та порочать честь, гідність і добре ім'я позивача. У частині розгляду справи про неправомірність опублікування фотографій судом було зазначено, що публікація в засобах масової інформації фотознімків осіб, які знаходяться на публічній службі, не може бути розцінена як порушення прав особи. За таких обставин позовні вимоги визнані безпідставними й такими, що задоволенню не підлягають [7].

Торкаючись питання характеристики наступної, другої категорії «публічних» осіб, слід зазначити, що враховуючи положення підпункту г п. 2 ч. 1 ст. 2 Закону України «Про засади запобігання та протидії корупції», необхідно звернути увагу на осіб, які не є державними службовцями, посадовими особами місцевого самоврядування, проте надають публічні послуги (аудитори, нотаріуси, експерти, оцінювачі, арбітражні керуючі, незалежні посередники чи члени трудового арбітражу під час розгляду колективних трудових спорів, третейські судді, а також у встановлених законом випадках інші особи) [8]. На жаль, відповідної практики щодо даної категорії осіб знайти в Єдиному реєстрі судових рішень України не вдалося.

Третя категорія осіб, які також свідомо привертають до себе увагу пересічних громадян, – це особи, які не обіймають зазначені раніше посади, проте відіграють певну роль у суспільному житті (в галузі політики, економіки, мистецтва, соціальної сфері, спорті чи в будь-якій іншій галузі) та є популярними й відомими серед певних верств населення внаслідок певних обставин чи подій (участь у реаліті-шоу, отримання перемоги у спортивних та інших змаганнях, належність до «світського» життя тощо). Серед таких осіб можна відзначити відомих бізнесменів, спортсменів, представників шоу-бізнесу та інших. Їх думка може впливати на позицію їх «прихильників», їх дії можуть не мати загальної значимості в політичній сфері, однак до них існує певний суспільний інтерес із боку суспільства чи певної групи осіб.

Розкриваючи питання поширення фотографічних творів із зображеннями публічних фізичних осіб слід враховувати час, місце або захід, де було здійснено зйомку. У деяких випадках позивачі під час пред'явлення позовів про відшкоду-

вання моральної шкоди, завданої поширенням недостовірної інформації та опублікуванням фотографічних творів з їх зображенням, не звертають на те, що фотографування проводиться відкрито на вулиці, зборах, конференціях, мітингах й інших заходах публічного характеру та має на меті висвітлення саме цих заходів, тобто передбачає наступне поширення даної інформації шляхом її опублікування.

У зв'язку із цим можна звернути увагу на наступний приклад. У січні 2009 року позивач звернувся до суду з позовом до редакції щотижневої інформаційно-рекламної газети «ТВ В.» про відшкодування моральної шкоди в розмірі 17762,5 грн, спричиненої поширенням недостовірної інформації, що принижує його честь і гідність. Позивач вказував, що він разом з іншими особами був зареєстрований кандидатом на посаду міського голови та брав участь у приміщенні міського будинку культури на зустрічі з виборцями. Відповідачем у черговому випуску газети була надрукована стаття під заголовком «Думайте сами, решайте сами», в якій автор статті, висвітлюючи цей захід, виклав свою думку щодо його виступу з іронічним змістом, застосувавши вислів «Баба Яга проти». Цей вислів принижує честь і гідність позивача, внаслідок чого він не отримав очікуваної кількості голосів виборців. До того ж позивач вважав, що представник газети не мав права без його згоди фотографувати й розміщувати його фотографію в газеті. Враховуючи, що спосіб подачі матеріалу у статті виражав особистий погляд автора на питання загального суспільного значення й інтересу, а оціночні судження із застосуванням алегоричного висловлювання автором статті щодо виступу публічної особи, яким значився позивач, не відносяться до відомостей, що порочать особу або принижують її честь і гідність у розумінні ст. 277 ЦК України, за таких обставин у позові було відмовлено. Крім цього, за висловлювання оціночних суджень до відповідальності не притягуються (ст. 47-1 Закону України «Про інформацію»). Звернуто увагу й на те, що газета висвітлювала захід публічного характеру, а не приватне життя особи, тому мала право на знімання на фотоплівку та публікацію фотографії кандидатів на посаду міського голови, серед яких був і позивач. Під час розгляду в апеляційній інстанції скаргу було відхилено [9].

Висновки з дослідження і перспективи подальших розвідок у цьому напрямку. Отже, під час аналізу матеріалів судової практики про розгляд спорів щодо правомірності використання зображень «публічних» осіб, слід зазначити, що суди обґрунтовано відмовляють у позовних вимогах, звертаючи увагу на правомірність поширення фотографічних творів фізичних осіб, створених чи пов'язаних із виконанням посадових обов'язків, трудової діяльності, щодо знаходження в публічних місцях, інших сфер життя. Під час розгляду справи судді обґрунтовано звертають увагу й на спосіб подачі матеріалу у статті, на питання загального суспільного значення й інтересу, що висвітлюються під час використання фотозображень, на публічний характер заходів, де зроблено фотографічні знімки. У таких випадках важливо чітко визначити, чи було втручання в особисте життя «публічної» особи, чи такі дії виправдані суспільною необхідністю або значимістю. Знаходження меж між публічною й особистою сторонами життя є досить проблематичним та додатково потребує вироблення критеріїв розмежування публічного і приватного життя, що може бути предметом додаткового дослідження.

Література

1. Гаврилов Э.П. Великая российская реформа права интеллектуальной собственности. Нормы, которые уже вступили в силу / Э.П. Гаврилов // Патенты и лицензии. – 2007. – № 4. – С. 9–10.
2. Про судову практику у справах про захист гідності та честі фізичної особи, а також ділової репутації фізичної та юридичної особи : Постанова Верховного Суду України № 1 від 27.02.2009 р. // Вісник Верховного Суду України. – 2009. – № 3.
3. Рішення апеляційного суду Київської області від 14.01.2008 р. у справі № 22Ц-3767/2007 // Єдиний державний реєстр судових рішень [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.reyestr.court.gov.ua/Review/1399341>.
4. Ухвала Судової палати у цивільних справах Верховного Суду України від 28.07.2008 р. у справі № 6-6285св08 // Єдиний державний реєстр судових рішень [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.reyestr.court.gov.ua/Review/2296813>.
5. Рішення Центрального районного суду м. Сімферополя АР Крим від 24.01.2012 р. у справі № 2-3521/11 // Єдиний державний реєстр судових рішень [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.reyestr.court.gov.ua/Review/21455106>.
6. Рішення Ленінського районного суду м. Луганська від 16.12.2009 р. у справі № 2-261/09 // Єдиний державний реєстр судових рішень [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.reyestr.court.gov.ua/Review/8417633>.
7. Рішення Першотравневого районного суду м. Чернівці від 04.11.2008 р. у справі № 2-1416 2008 // Єдиний державний реєстр судових рішень [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.reyestr.court.gov.ua/Review/3171859>.
8. Про засади запобігання та протидії корупції : Закон України від 11.06.2009 р. № 1506-VI // Відомості Верховної Ради України. – 2009. – № 45. – Ст. 691.
9. Ухвала Апеляційного суду Миколаївської області від 16.09.2009 р. у справі № 22ц-1484/09 // Єдиний державний реєстр судових рішень [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.reyestr.court.gov.ua/Review/7496923>.

Анотація

Кулінич О. О. Окремі питання судової практики щодо правомірності використання фотографічних творів із зображенням «публічних» фізичних осіб. – Стаття.

Статтю присвячено проблемам охорони права на власне зображення фізичних осіб. Звертається увага на спеціальний статус публічних фізичних осіб. Розглядаються матеріали судової практики з даної категорії справ. Визначаються підстави для відмови в задоволенні позовних вимог. Звертається увага на необхідність розмежування особистого та суспільного життя особи.

Ключові слова: фотографічний твір, поширення творів, зображення, фізична особа, охорона прав.

Аннотация

Кулинич О. А. Отдельные вопросы судебной практики по правомерности использования фотографических произведений с изображением «публичных» физических лиц. – Статья.

Статья посвящена проблемам охраны права на собственное изображение физических лиц. Обращается внимание на специальный статус публичных физических лиц. Рассматриваются материалы судебной практики по данной категории дел. Определяются основания для отказа в удовлетворении исковых требований. Обращается внимание на необходимость разграничения личной и общественной жизни человека.

Ключевые слова: фотографическое произведение, распространение произведений, изображение, физическое лицо, охрана прав.

Summary

Kulinich O. A. Selected issues of judicial practice of the validity of using photographs of “public” as an individual. – Article.

Article is devoted to protect the right to own personal image. Draws attention to the special status of public individuals. The materials of judicial practice on this type of case. Determine the grounds for refusal of the claims. Draws attention to the need to distinguish between personal and public life.

Key words: photographic work, copyrights, image, individual, protection of rights.